

CRÍTICA: VIEJO AMIGO CICERÓN

06/11/2019

Fent un debat real a la manera de Ciceró per **Ramon Oliver**

La veritat, i només que la veritat. Pregunteu-li a qualsevol polític de qualsevol orientació, i de ben segur que us assegurarà tenir garantit el monopoli de la veritat en cadascun dels seus discursos i les seves intervencions. Però on es troba la veritat quan es parla de Història?. Això els hi pregunta aquest home alt amb aspecte de professor que se'ls hi presenta tranquil·lament amb el nom de Marc Tul·li Ciceró al parell de joves estudiants inicialment mig divertits mig perplexos (està fent broma aquest desconegut, o és que ha perdut el cap?) que s'ha trobat a la biblioteca; la biblioteca en la qual Ernesto Caballero i Mario Gas concentren tota l'acció del seu espectacle. La veritat- respon un d'aquests joves- resideix en els fets objectius. Com es ben sabut, recórrer a l'objectivitat és un recurs que sempre ens reconforta; creure que hi ha un lloc determinat en el qual l'objectivitat s'imposa pel seu pes, dóna molta tranquil·litat. Però es tracta d'una tranquil·litat fictícia; l'objectivitat demostra sovint ser la cosa més subjectiva del món .Com molt bé replica d'immediat el filòsof , orador i polític decapitat fa un parell de mil·lennis que ara sembla haver recuperat el cap perdut, aquests fets que qualifiquem d'objectius, són alhora totalment interpretables. I com es diu també a un altre moment del text, i com comprovem dia si dia també al món que ens envolta, interpretable resulta alhora el tarannà amb el qual contemplem des de l'avui els personatges de l'ahir: sovint, les paraules d'aquella personalitat del passat són utilitzades amb perspectives ben diferents per les persones que ara les sotmeten a un bany de la seva pròpia ideologia.

Tornant al cap de Ciceró : aquest “cráneo privilegiado” (per dir-ho a la manera del Valle- Inclán de “Luces de Bohemia”) va acabar exposat en aquell mateix espai del Fòrum Romà que estava reservat per a que els més il·lustres oradors (i fins i tot , els que no ho eren tant) es dirigissin al poble de Roma. Una paradoxa en cert sentit comparable a la dels que exigeixen que al parlament no es parli de segons quins temes. Ciceró no va perdre mai l’oportunitat de parlar des de cap dels fòrums que la mateixa República posava al seu abast. I va tenir l’oportunitat de comprovar que les paraules maten. Certament, al llarg de la seva existència van existir accions, contradiccions i ambigüitats que també van determinar en gran mesura el seu destí. I que d’alguna manera, Caballero justifica aquestes contradiccions en nom de l’honestedat: Ciceró va ser-li sempre un honest a un cert concepte del que tenia que ser la vida política, i a aquesta República que no va deixar mai de defensar davant les temptacions dictatorials i imperials en les que van caure fins i tot alguns dels seus més grans amics. Com ara, el mateix Juli César l’assassinat del qual (o va ser una execució ? ; també aquí l’ambigüitat i la impossible recerca de l’objectivitat tindrien molt a dir) va acabar recolzant. Però bàsicament va ser el seu ús de les paraules (les que li va dedicar a Marc Antoni, per exemple, són d’aquelles que difícilment pot perdonar un destinatari) les que van acabar de decidir-ho tot.

Tot això, totes les reflexions que es deriven de les paraules de Ciceró i de les mateixes discussions en les quals s’acaben implicant aquests estudiants que a estones semblen adoptar el paper d’alumnes, però que acaben adoptant alhora la personalitat dels éssers més estimats que es van trobar molt a prop del mestre, constitueix l’aspecte més valuós del text de Caballero. Un text que sona i ressona per moments tan proper a la nostra actualitat que es diria feta a mida per tal de reflectir el convuls pols que ara mateix presenten els nostres carrers. És quan aquesta connexió es fa palesa, és al llarg d’aquests moments en els que es diria que el Romea s’ha convertit en un espai de debat – aquesta mena de debat real del qual han prescindit ja els televisius debats polítics entre partits, que de debat només en tenen el nom- en el qual els espectadors poden veure reflectides les seves inquietuds, quan el muntatge agafa veritable volada. Però alhora, aquesta volada queda sovint constrenyida per la dramaturgia de la proposta. Hi ha un moment especialment revelador, en aquest sentit; una escena en la

qual els estudiant Bernats Quintana i Miranda Gas han entrat en una acalorada polèmica sobre – entre d'altres coses- fins a quin punt cal respectar els límits de la llei quan aquesta es presenta com injusta, i sobre fins a quin punt cal o no supeditar la vigència de l'ordre legal a la nova legalitat que demana una majoria. I llavors, un Ciceró que s'ha anat despenjant de la discussió mentre dirigeix la seva mirada una mica perduda cap a la platea , talla en sec: tot això està molt bé, és molt interessant...però cal que tornem al personatge. Cal que tornem al guió. I el guió , diria que funciona menys ajustat quan adopta l'aspecte de biopic psicodramatitzat . Per sort, el carisma i la força interpretativa d'un Josep Maria Pou ben secundat pels seus “alumnes” aconseguix que l'espectacle mantingui el nivell fins i tot quan el text adopta un aspecte més didàcticament esquemàtic, i el debat viu cedeix un xic el pas a la lliçó il·lustrativa. I crec que l'espectacle fins i tot li juga una mala passada al mateix Pou, quan els fantasmes videogràfics de Ciceró es fan seus l'escenari en una escena onírica que a la direcció de Mario Gas, se li escapa de les mans. Però en qualsevol cas, entre les prestatgeries d'aquesta biblioteca des de la qual se'ns recorda tota l'estona que els llibres són els amics més fidels dels quals disposem es diuen coses que conviden a quelcom no pas tan habitual com seria de desitjar: conviden a sortir del teatre , i continuar el debat al bar de la cantonada. I aquí, la paraula “debat” es refereix al diàleg que reclama també tota l'estona el text: res a veure amb el debat protagonitzat davant d'una càmera per un grapat de candidats amb discursos inmodificables.
